Rapport 2011:25

Arkeologisk förstudie

Vikingstad samhälle

Rappestad och Vikingstad socknar
Linköpings kommun
Östergötlands län

Kjell Svarvar
med bidrag av
Anders Persson

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI

Vikingstad samhälle

Innehåll

Sammanfattning 2
Inledning 4
Syfte 4
Metod och dokumentation 4
Områdesbeskrivning och fornlämningsmiljö. 4
Slättbygd och stationssamhälle. 4
Kart- och arkivstudier. 6
Regionalt kulturmiljöintresse 10
Fornlämningsbild 12
Genomförda arkeologiska insatser inom förstudieområdet 14
Förstudieområdet i relation till kulturmiljön 14
Referenser 19
Tryckta källor 19
Arkivmaterial och otryckta källor. 20
Arkiv 21
Historiskt kartmaterial 21
Tekniska uppgifter. 22

Bilaga 1. Förteckning över samtliga kända forn- och kulturlämningslokaler belägna inom förstudieområdet 23
Bilaga 2. Förteckning över utförda arkeologiska insatser inom förstudieområdet. 26

Omslagsbild: Runstenen RAÄ 58, Vikingstad sn, sedd från VSV. Stenen restes på sin nuvarande plats, en åkerholme öster om Bankebergs by, efter att den upptäcktes år 1910. Runstenen hittades, enligt Erik Brates uppgifter, ca 350 m norr härom. Inskriptionen är mycket svårtolkad men har efter Brate i översättning föreslagits ha följande innebörd: "Toler reste denna sten efter Gervi". Foto Anders Persson, Östergötlands museum.

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
AVDELNINGEN FÖR ARKEOLOGI
Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandsmuseum.se • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Östergötlands museum har utfört en arkeologisk förstudie inom ett område beläget i och kring Vikingstad samhälle. Området ligger ca 1 mil VSV om Linköping, inom Rappestad och Vikingstad socknar i Linköpings kommun. Arbetet föranleds av kommunens arbete med en fördjupad översiktsplan för Vikingstad. Det studerade området är ca 6,8 km^2 stort.

Förstudieområdet berör ett stationssamhälle med omgivning, innehållande fornlämningsmiljöer från främst yngre bronsålder och järnålder. Antalet kända forn- och kulturlämningslokaler inom förstudieområdets gränser uppgick vid sammanställandet av föreliggande rapport till 72 stycken, varav 46 stycken utgjordes av lokaler med lagskyddade fasta fornlämningar. I samband med etablerad eller planerad nybyggnation och därtill hörande markingrepp har en del arkeologiska arbeten bedrivits inom förstudieområdets gränser. Sammantaget har 36 arkeologiska uppdrag, som kan beläggas genom rapport- och arkivmaterial, utförts inom området.

Sett ur kulturmiljösynpunkt är två mindre områden särskilt känsliga för nyexploatering. Dessa utgörs av den delvis sammanhängande fornlämningsmiljön vid Ekbacken – Ånestad och det omfattande gravfältet RAÄ 15:1 i Rappestad socken.

Kjell Svarvar
antikvarie

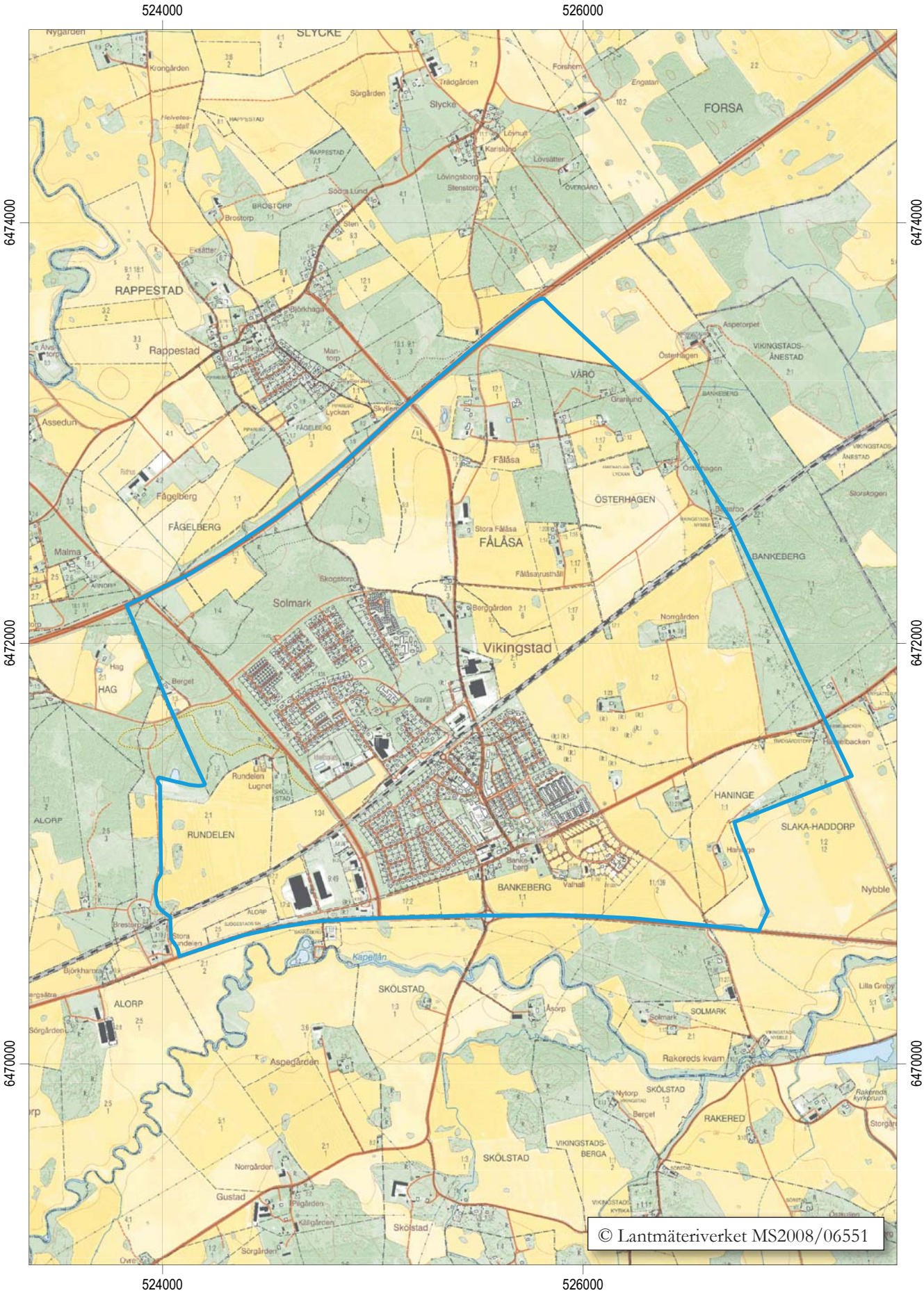

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med förstudieområdet markerat. Skala 1:25 000.

Inledning

Föreliggande arbete utgör en arkeologisk förstudie över ett ca 6,8 km^2 stort område beläget kring Vikingstad samhälle. Arbetet har genomförts av Östergötlands museum på uppdrag av Linköpings kommun, Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Förstudien föranleds av kommunens arbete med en fördjupad översiktsplan över området.

Det berörda området är beläget ca 1 mil VSV om Linköping och omfattar samhället Vikingstad med omgivande åkermarker och mindre skogsområden. Det berörda förstudieområdet berör ett stationssamhälle med omgivning, innehållande fornlämningsmiljöer från främst yngre bronsålder samt äldre och yngre järnålder.

Det aktuella uppdraget hanteras direkt mellan beställaren, Linköpings kommun och utföraren, Östergötlands museum. Arbetet genomförs därför utan länsstyrelsebeslut enligt Kulturminneslagen (KML). Ansvarig för förstudien är antikvarie Kjell Svarvar. I arbetet med kart- och arkivstudierna har också antikvarie Anders Persson deltagit.

Syfte

Syftet med förstudien är att, genom befintligt kunskapsmaterial, klargöra de arkeologiska och kulturhistoriska förutsättningarna för planarbetet. Förstudien ska på så sätt kunna tjäna som underlag i kommunens fortsatta planeringsprocess.

Det befintliga kunskapsmaterialet utgörs bl a av de kända forn- och kulturlämningarnas omfattning och karaktär samt omfattningen och utbredningen av de sedan tidigare gjorda arkeologiska insatserna i området.

Förstudiens resultat skall utgöra underlagsmaterial i den fortsatta planeringsprocessen samt ligga till grund för länsstyrelsens framtida bedömningar i ärendet.

Metod och dokumentation

Den arkeologiska förstudien innehåller följande moment:

- Kart- och arkivstudier
- Översiktlig besiktning av området i fält
- Analys och sammanställning av resultaten i rapportform

Arbetet inleddes med en arkiv-, rapport- och litteraturgenomgång. Ytorna inom området som tidigare omfattats av arkeologiska arbeten har markerats utifrån lägesangivelserna i rapport- eller arkivmaterial och resultatet presenteras i föreliggande rapport i kart- och tabellform. Inom ramen för förstudien genomfördes riktade historiska kartstudier för att utröna i vilken omfattning det inom förstudieområdet förekommer möjliga fasta fornlämningar eller övriga kulturhistoriskt värdefulla objekt. Detta arbete omfattade en viss digital rektifiering av historiskt kartmaterial.

En genomgång av de arkeologiska utredningar och undersökningar som tidigare utförts inom området ger bl a en bild av ytor som ej innefattar fast fornlämning. En redovisning av befintliga forn- och kulturlämningar inom området visar, förutom de ovan mark synliga lämningarna, var det inom området återfinns fornlämning som framkommit vid tidigare arkeologiska insatser. Inom ramen för förstudien gjordes en översiktlig besiktning i fält av området avseende topografi och fornlämningsmiljö. Förstudien innefattade inte någon genomgång av kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsemiljöer. Uppdraget har inte heller omfattat någon arkeologisk fältinventering inom aktuellt område.

Följande material har använts vid arbetet med den arkeologiska förstudien:

- Lantmäteriets digitala arkiv
- Riksarkivets digitala kartarkiv
- Riksantikvarieämbetets digitala fornminnesregister (FMIS)
- Östergötlands museums topografiska arkiv och bibliotek
- Östergötlands museums arkeologiska rapportbibliotek
- SOFI – digitala ortnamnsregistret

Avslutningsvis har materialet analyserats och resultatet för hela förstudien har sammanställts i föreliggande rapport.

Områdesbeskrivning och fornlämningsmiljö

Slättbygd och stationssamhälle

Förstudieområdet omfattar Vikingstad samhälle med omkringliggande åkermarker och mindre skogsområden. Samhället är beläget mellan väg E4 och den äldre landsvägssträckningen Riksettan, som tidigare utgjorde en av rikshuvudvägarna i Sverige. Vikingstad skärs också av södra stambanan och en del av länets viktiga transportleder passerar sålunda samhället. Ursprunget till samhället, som anlades då stambanan drogs fram under 1800-talet, utgörs av Bankebergs by som idag är beläget i södra ytterkanten av Vikingstad. Stationssamhället hette således också till en början Bankeberg. Närheten till sockencentrat i söder med dess år 1768 färdigställda kyrka medförde att stationssamhället sedermera kom att benämnas Vikingstad.

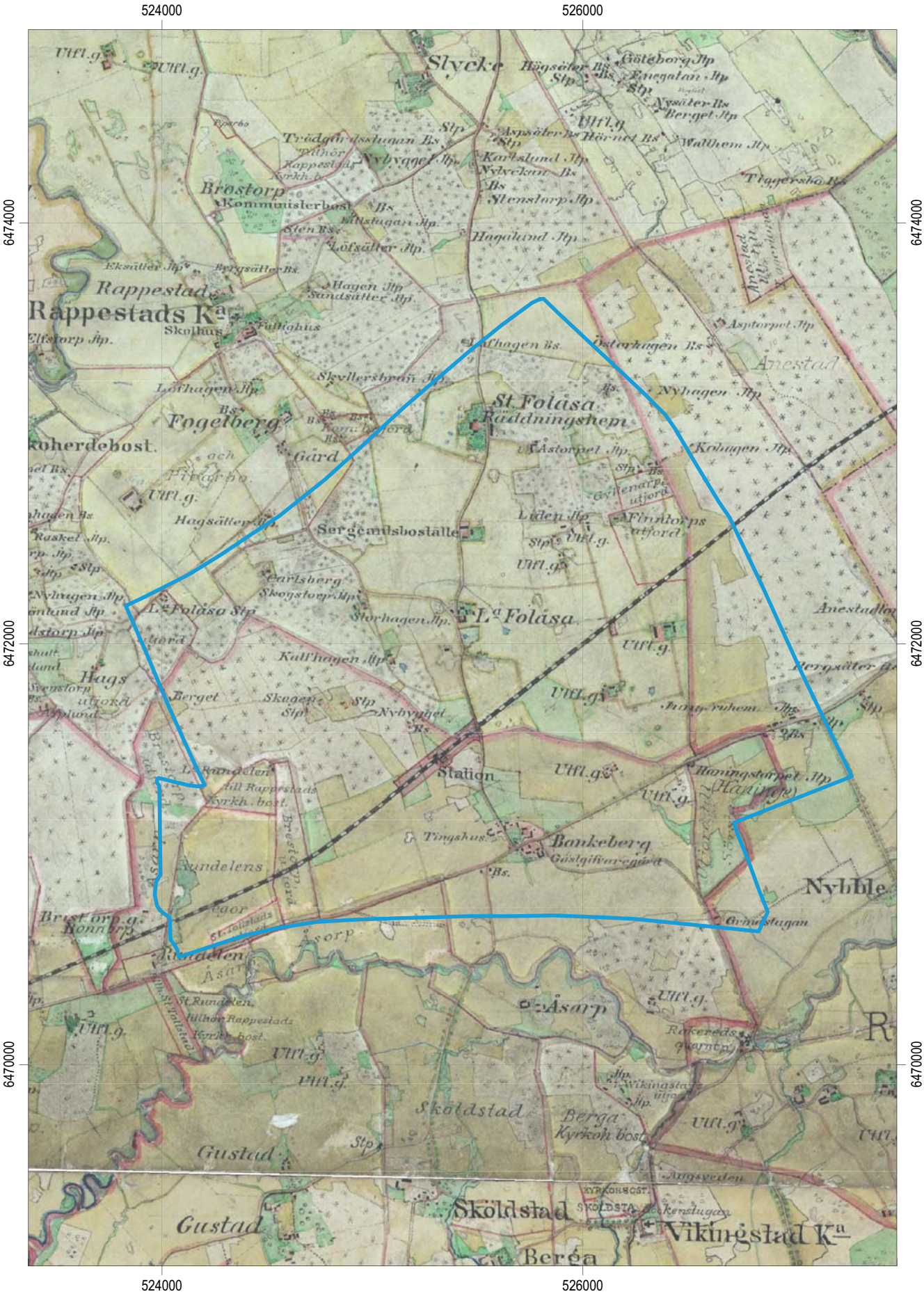

Figur 3. Rektifierat utsnitt ur den häradsekonomiska konceptkartan från åren 1868-77 (bladnamn Lagerlunda J112_45_2) med förstudieområdet markerat. Skala 1:25000.

Bankebergs by omnämns första gången år 1360 när en Nils Petersson i Rakered bl a testamenterar hela sin fastighet i Bankeberg till Vreta kloster där han väljer gravplats för sig och sin hustru. Idag kvarligger bl a Mellangården och Gästgivaregården i den tidigare byn. Då Bankeberg varit placerat utefter en sedan lång tid viktig vägsträckning låg ett gästgiveri i byn. Ursprungligen låg detta på norra sidan vägen, ungefär mitt emot den nuvarande Gästgivaregården som byggdes i mitten av 1800-talet. På denna tid löpte vägsträckningen för det som senare skulle komma att benämnas Riksettan i en något mer sydlig dragning förbi byn. På de äldre lantmäteriakterna över området kan denna vägsträckning iakttas. Valkebo Härads ting var från och med slutet av 1600-talet under vissa perioder placerat i Bankeberg (Ridderstad 1918).

Drygt en halv km norr om Bankebergs bytomt ligger det som tidigare utgjorde Lilla Folåsa by. Ytterligare en dryg halv km norrut är Stora Folåsa bytomt belägen. De två bytomterna till Lilla och Stora Folåsa utgör jämte Bankeberg de kända primärenheterna inom aktuellt förstudieområde. Ortnamnsskicket indikerar att åtminstone någon av de två förstnämnda byarna kan ledas tillbaka till förhistorisk tid. Namnet Folåsa omnämns som ett urspårat *lösa*-namn där förleden tolkas härröra från fornsvenskans *foli*, d v s häst. Efterleden -lösa brukar tolkas som en av de äldsta kvarlevande namntyperna i Östergötland och enligt en teori skulle betydelsen kunna utgöra äng eller betesmark (Franzén 1982). Platsen i och kring det som tidigare utgjort Lilla Folåsa by kan ha omfattat kontinuerlig bebyggelse alltsedan tidig järnålder. Arkeologiska insatser i området beläget mellan den gamla bytomten och gravfältet RAÄ 15:1, Rappestads sn i sydväst, har bl a resulterat i boplatsanläggningar som daterats till äldre och yngre järnålder (Helander, C 2010 och Molin 2001). Det ovan nämnda gravfältet är beläget ca 150 m sydväst om den tidigare bytomtens utsträckning och kan genom de yttre gravformerna dateras till både äldre och yngre järnålder.

Uppodlingsgraden har sedan länge varit mycket hög i området kring byarna Bankeberg samt Lilla och Stora Folåsa. Vid en jämförelse mellan den häradsekonomiska konceptkartan från åren 1868-77 (bladnamn Lagerlunda J112_45_2) och dagens fastighetskarta kan konstateras att uppodlingen i berört område i princip varit konstant hög alltsedan samhället börjar etableras kring Vikingstads station (se figur 3). Den höga uppodlingen har fört med sig att ett ofta vidsträckt dolt kulturlandskap, främst bestående av förhistoriska boplatser och överodlade gravar, påträffas på topografiskt fördelaktiga lägen vid arkeologiska insatser.

Kart- och arkivstudier

De kart- och arkivstudier som genomförts i samband med förstudien har syftat till att utröna i vilken omfattning det inom området förekommer tidigare ej registrerade möjliga fasta fornlämningar eller övriga kulturhistoriskt värdefulla objekt. Det framtagna underlaget kommer att utgöra underlag för riktade inventeringsinsatser vid en fältinventeringsfas.

Vid genomgången av arkivmaterial och det historiska kartmaterial som finns tillgängligt i Lantmäteriets och Riksarkivets digitala arkiv har sammanlagt 20 lokaler identifierats. Platserna utgörs nästan uteslutande av äldre bebyggelseenheter, vilka endast tagits i beaktande i de fall platsen idag kan anses vara övergiven. Undantagen är de två primärenheter som återfinns norr om samhället, Lilla och Stora Folåsa, som till viss del fortfarande är bebyggda. I dessa fall har den gängse praxis följts som förekommer vid arkeologiska utredningar. De två bytomternas historiska utsträckning ska därför ses som bevakningsobjekt. Den mellersta delen av Lilla Folåsa bytomt omfattas sedan tidigare av ett område med bebyggelselämningar i fornminnesregistret (RAÄ 67, Rappestads sn). Denna lokal skulle vid en utredningsfas komma att revideras enligt idag gällande praxis beträffande geometri och antikvarisk status.

En del av de lokaler som framkommit vid genomgången av det historiska kartmaterialet redovisas kortfattat nedan. För lägesangivelser på samtliga påträffade objekt hänvisas till kartan i figur 4. Platserna har inte tidigare identifierats och innehar därför tillsvidare inget RAÄ-nr.

Finntorp, Gyllenarp och Haninge

Det äldre historiska kartmaterialet visar att åtminstone tre bebyggelseenheter i form av tidiga skattlagda torp varit belägna inom förstudieområdet. Två av dessa, Finntorp och Gyllenarp, finns karterade i jordebok över Thuro Oxenstiernas gods i Östergötland från år 1651 (Riksarkivet, Oxenstiernska samlingen, akt Sturefors 40-41). Finntorp beskrivs här som *belägit inom Follåßa råå och röör*. Gyllenarp, här benämnt *Gylmunge torp,* beskrivs som *belägne vppå Rapsta byeß ägor*. Både Finntorp och Gyllenarp går därefter att följa i det historiska kartmaterialet och platserna kan sålunda även lägesbestämmas (se figur 4). På en geometrisk avmätning över Stora och Lilla Folåsa från år 1702 (LMS, akt D80-8:1) kan *torppet Gÿlnorpp* och *Fintorppet* urskiljas. Det förstnämnda är beläget strax väster om Stora Folåsa bytomt, det sistnämnda ca 650 m sydöst om densamma. Vid tiden för storskiftet år 1795 benämns samma områden för *Gyllenarps utjord*

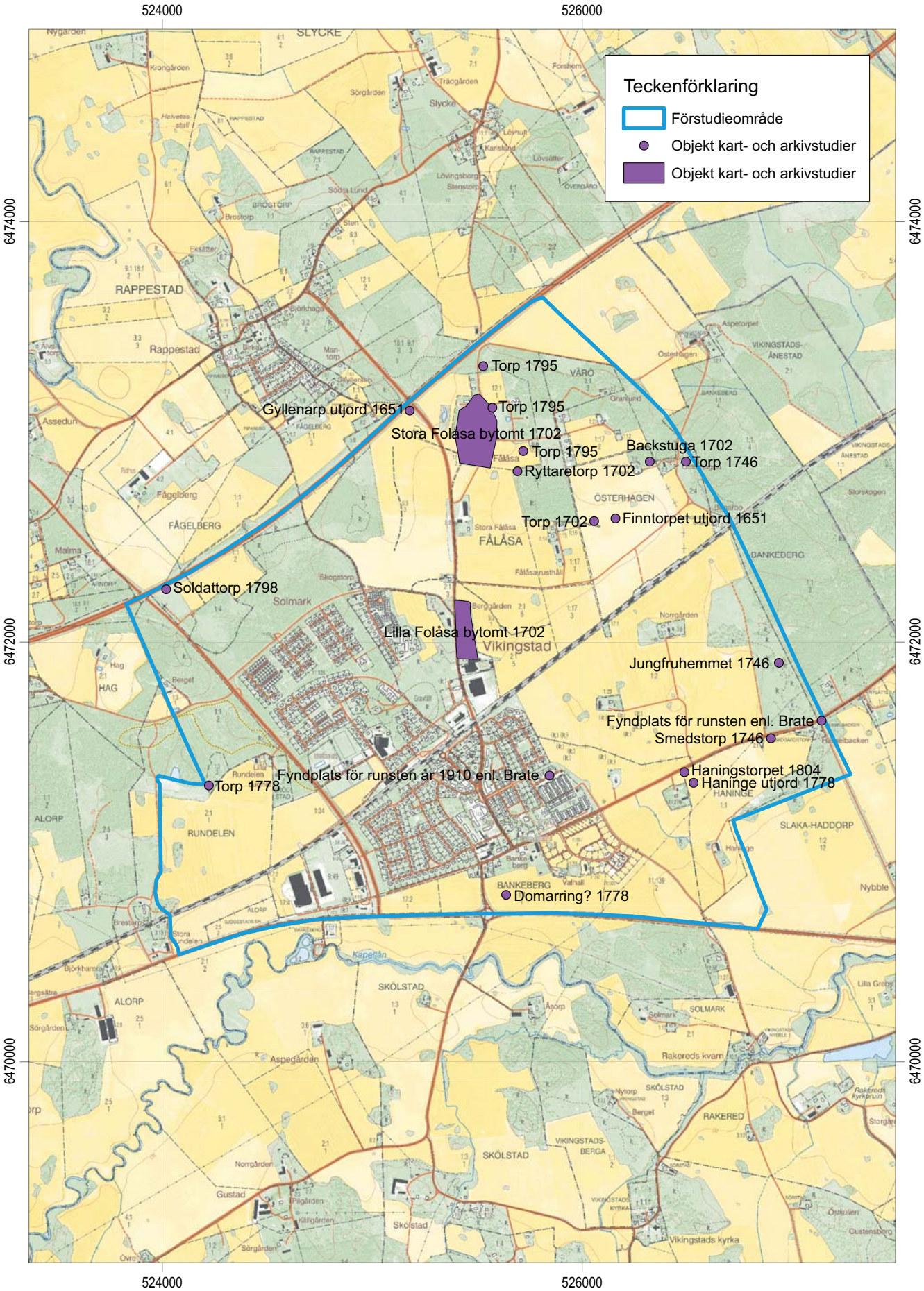

Figur 4. Karta över förstudieområdet som visar de objekt som framkommit genom kart- och arkivstudier. Skala 1:25000.

Figur 5. Det ungefärliga läget för den tidiga bebyggelsen vid Finntorp kan ses i bakgrunden, bortom impedimentet i bildens centrala del. Bilden tagen från ÖSÖ. Foto Anders Persson, Östergötlands museum.

til Lagerlunda respektive *Fintorps utjord til Lagerlunda.* På storskifteskartan (LMS, akt D80-8:2) märks också att bebyggelsen vid Gyllenarp nu är försvunnen. Bebyggelsen vid Finntorp lever dock kvar i form av *Finntorps utjord* ännu på den häradsekonomiska kartan från åren 1868-77 (bladnamn Lagerlunda, rakid J112-45-21). På den äldre ekonomiska kartan från 1940-talet är det endast fastigheten och ägofiguren som kvarstår vid Finntorp.

Haninge, beläget i förstudieområdets sydöstra del, avtecknas på en renovationskarta föreställande Stång Ladugårds fredsmil upprättad av Jean de Rogier år 1655 (Riksarkivet, akt LSA D64-1:4). Inom en avgränsad yta, belägen öster om den markerade bebyggelsen vid Bankeberg, kan avläsas: *Haninge en gård till Ladugården* (se figur 6). Den berörda bebyggelseenheten är kameralt markerad som ett torp och belägen direkt söder om den dåtida landsvägssträckningen. Kartan visar hur landsvägen ursprungligen löpt i en något sydligare sträckning vidare västerut förbi Bankeberg och dess gästgiveri; samma landsvägssträckning som senare kommer att utgöra en av de 14 rikshuvudvägarna i Sverige i form av Riksettan fram till år 1962. På storskifteskartan över Bankeberg från år 1778 (LMS, akt D127-2:2) avtecknas Haninge som bebyggt och omnämns *Haninge utjord.* På senare kartor såsom exempelvis den häradsekonomiska kartan och en rågångsregleringskarta över Nybble från år 1804 (Lantmäteriet i Linköping, akt 05-vik-46) omnämns bebyggelsen enbart som Haningstorpet. På den häradsekonomiska kartan är torpet beläget inom en utjord som nu tillhör Sörstad. Bebyggelseläget verkar också ha flyttat något åt nordväst, säkerligen i samband med justeringen av landsvägssträckningen. Ägofiguren över Haninge kvarstår på dagens fastighetskarta och är till stor del identisk med den avgränsning som upprättats på Rogiers karta från år 1655.

På en liknande karta som upprättats två år senare, nu betecknat Linköpings Ladugårds fredsmil, har Rogier placerat ut tre skattlagda torp mellan hemmanen vid Lilla och Stora Folåsa (Riksarkivet, akt LSA D64-1:5). Placeringen verkar vara mer schematiskt gjord och markeringarna kan därför sannolikt avse Finntorp och Gyllenarp. Haningetorp är dock markerat på sin rätta plats, öster om Bankeberg, där den blivande landsvägssträckningen nu också ritats ut (se figur 7).

Utjordar utgör en tredje kategori av kamerala enheter, bredvid skattlagda hemman och nybyggen/torp, som kronan alltsedan ca 1540 systematiskt registrerade i jordeböcker. Genomgång av förekomst av utjordar i

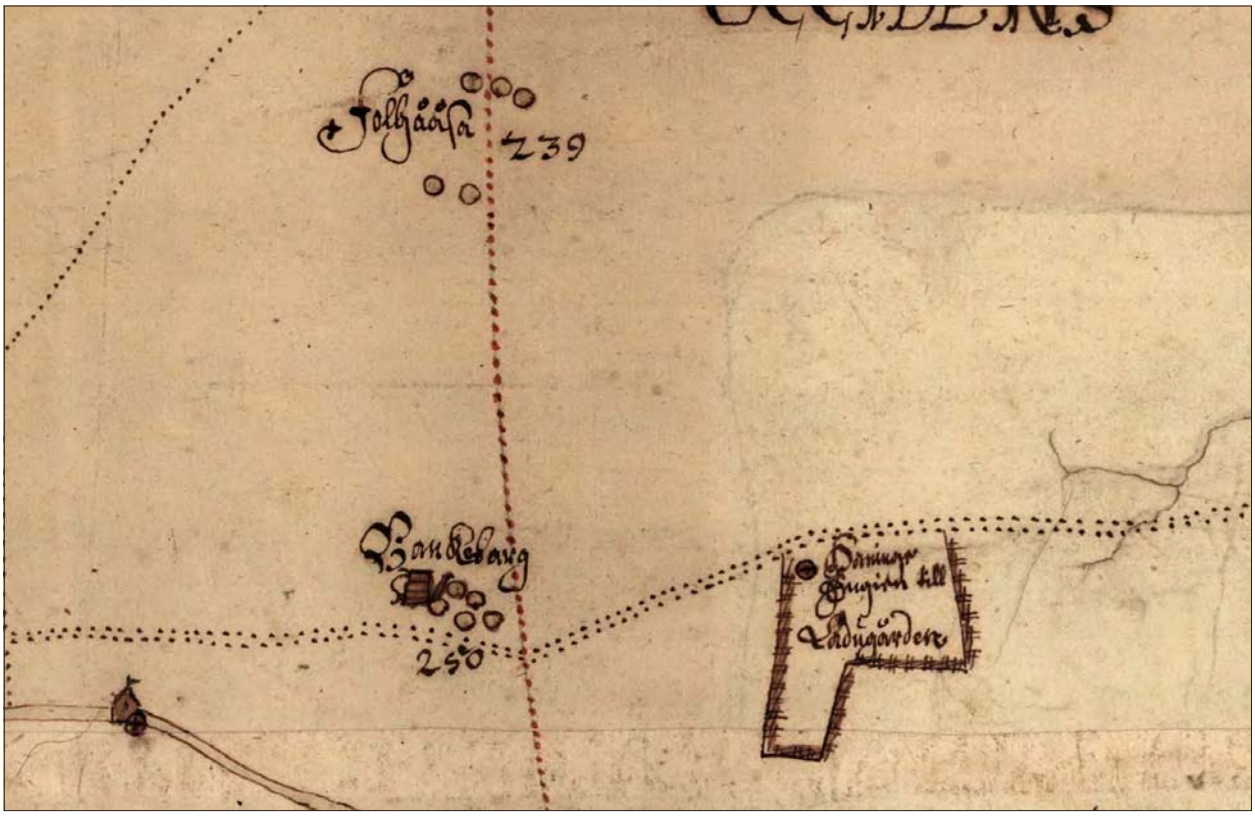

Figur 6, ovan. Utsnitt ur renovationskarta föreställande Stång Ladugårds fredsmil upprättad av Jean de Rogier år 1655 (Riksarkivet, akt LSA D64-1:4). På kartan kan hemmanen vid Folåsa och Bankeberg urskiljas. Utmed landsvägssträckningen återfinns gästgiveriet vid Bankeberg i väster och Haninge i öster, det senare omtalas höra till ladugården.

Figur 7, nedan. Utsnitt ur karta föreställande Linköpings Ladugårds fredsmil upprättad av Jean de Rogier år 1657 (Riksarkivet, akt LSA D64-1:5). Mellan hemmanen vid Lilla och Stora Folåsa har tre skattlagda torp markerats. Haningetorp och den blivande landsvägssträckningen har ritats ut i söder.

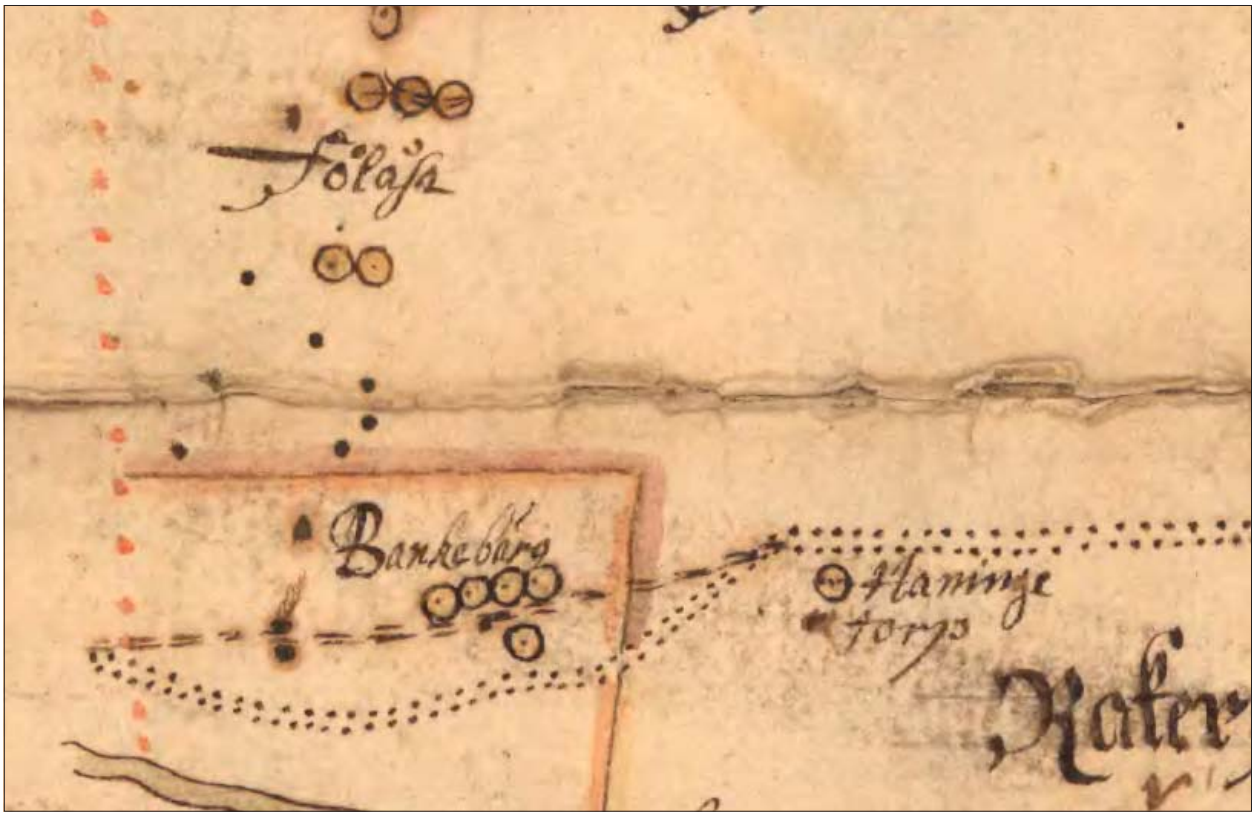

de äldre geometriska kartorna från 1633-1650 visar att ett stort antal utjordar finns i byar i slättbygden i Uppland, Östergötland och på Öland. Med andra ord kan konstateras att utjordar under 1600-talet i dessa landskap huvudsakligen hör till byar i förhistoriska åkerbygder och sålunda inte nödvändigtvis behöver kopplas till den senmedeltida agrarkrisen, ca 1350-1450, som verkar ha varit mest omfattande i skogs- och gränsbygderna. Varken jordeböcker eller lantmäterikartor ger några uttömmande upplysningar om hur utjordar uppstått. Forskare har framlagt en rad möjliga orsaker som historiskt sett skulle ha kunnat ge upphov till uppkomsten av utjordar. Partiell försäljning, avsöndring, senmedeltida ödeläggelse eller donationer till kloster och kyrkor är några av de förklaringar som getts (Karsvall 2008).

Av de tre ovan behandlade bebyggelseenheterna bör åtminstone Haninge historiskt sett betecknas som en utjord. På det äldsta tillgängliga kartmaterialet från år 1655 omnämns Haninge tillhöra Stångs ladugård. Beträffande Finntorp och Gyllenarp är deras kamerala tillhörighet mera svårtolkad. Dessa ägofigurer, som kan skönjas på de geometriska kartorna från år 1651, kan möjligtvis tyda på att de utgjort ursprungliga utjordar i området.

Tidigare platser för runstenar och en möjlig domarring

Genom de utförda kart- och arkivstudierna har också de ungefärliga och ursprungliga fyndplatserna för de två runstenar (RAÄ 4:1 och 58, Vikingstads sn) som finns inom förstudieområdet markerats. Lägesuppgifterna är hämtade ur Erik Brates någorlunda detaljerade beskrivningar angående fyndomständigheterna kring de två runstenarna (Brate 1911). Lägesmarkeringarna kan ses på kartan figur 4.

Ytterligare en ungefärlig lägesuppgift som markerats i samband med föreliggande arbete utgör platsen för en möjlig, nu försvunnen, domarring. Informationen har hämtats utifrån två skifteskartor över Bankeberg från åren 1778 och 1846 (LMS, akt D127-2:2 och Lantmäteriet i Linköping, akt 05-vik-75). På de båda skifteskartorna kan en närmast cirkelrund markering skönjas i åkermarken, ca 150 m söder om Bankebergs bytomts historiska utsträckning. Något öster om denna är en rad av något som skulle kunna utgöra ytterligare spår efter fornlämning i form av resta stenar. Formationen är mycket svårtolkad men figuren skulle kunna förställa rester efter åtminstone en domarring som vid karteringstillfället fortfarande stod kvar i åkermarken söder om byn. För att bättre kunna nyttja gärdet har de resta stenarna vid något senare tillfälle tagits bort (se figur 4).

Regionalt kulturmiljöintresse

Förstudieområdet berör en sedan tidigare utpekad och särskilt bevarandevärd kulturmiljö (K63 Ekbacken – Ånestad m fl) i länsstyrelsens naturvårdsplan och kulturminnesprogram (Länsstyrelsen i Östergötlands län 1983). Det utpekade området tangerar den sydöstra delen av aktuellt förstudieområde och består av omfattande fornlämningsmiljöer av äldre och yngre järnålderskaraktär samt bebyggelse av varierande kulturhistoriskt värde.

Den del av det utpekade området som berör nu aktuellt förstudieområde utgörs av en koncentration av fornlämningar i form av stensträngssystem, stensättningar, en skärvstenshög och en runsten. Lämningarna är belägna på en mindre moränrygg i hagmark, på båda sidor om den f d Riksettan. De berörda fornlämningarna kan, med några undantag, generellt dateras till den äldre järnåldern. Områdets utsträckning visas på karta figur 8.

Den runsten som idag är uppställd ca 9 m norr om landsvägen i denna miljö (RAÄ 4, Vikingstads sn) är enligt Erik Brates sammanställning över runstenar i Östergötland ursprungligen hittad sönderslagen i två delar invid vägskälet till Nybble, ca 150 m öster om nuvarande plats (Brate 1911). Efter upphittandet och fram till år 1937 stod stenen upprest på södra sidan om landsvägen, ca 120 m VSV om nuvarande plats. Eftersom en del av stenen efter upphittandet saknats är tolkningen av runinskriptionen något svårtydd. Brate tolkar inskriptionen i översättning enligt följande: ”-gils reste stenen efter Agute, en kämpe god”. Stenen har enligt Brates fynduppgifter ursprungligen varit upprest utefter den gamla Riksettan. Den gamla landsvägens sträckning följer i stora drag samma vägdragning som kan iakttas på de äldsta lantmäteriakterna. Vägen visar sannolikt på en mycket gammal färdväg och runstenens ursprungliga placering utefter denna är sålunda karaktäristisk för en hel del av landskapets runstenar.

Den del av kulturmiljön K63 som är belägen inom förstudieområdet kan ej anses utgöra det utpekade områdets kulturhistoriska tyngdpunkt. De ovan mark synliga fornlämningarna i området är dock välbevarade och mycket representativa för fornlämningsbeståndet i Östergötlands slättbygd, varför den aktuella miljön måste anses som mycket skyddsvärd.

Utöver den ovan beskrivna kulturmiljön ingår också två utpekade enskilda objekt inom förstudieområdet i länsstyrelsens naturvårdsplan och kulturminnesprogram. Objekten utgörs av byggnader i form av Vikingstads station (K94) och Bankebergs mellangård (K95). Den senare fungerar idag som hembygdsgård.

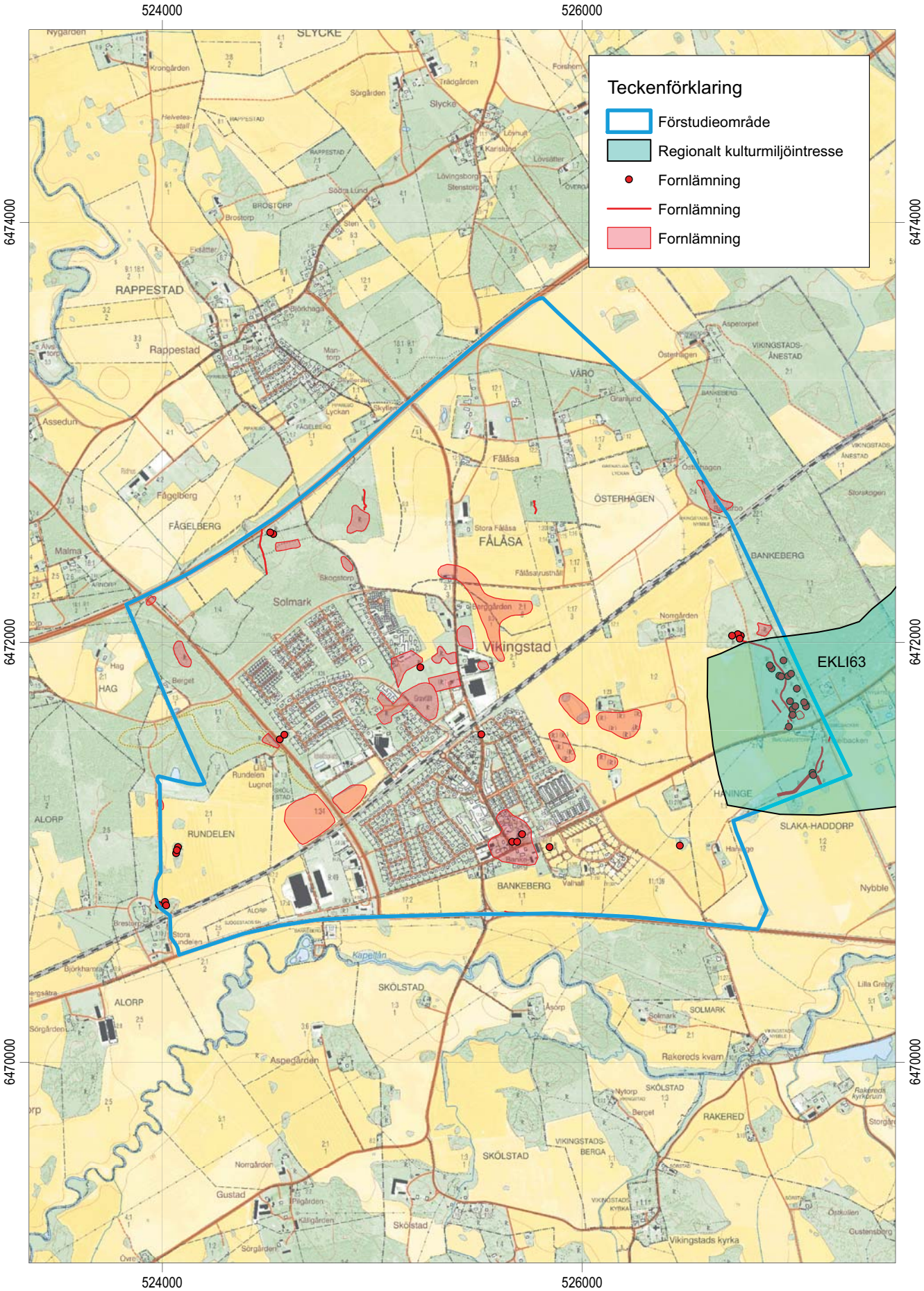

Figur 8. Karta som visar utsträckningen för den utpekade och särskilt bevarandevärda kulturmiljön (K63 Ekbacken – Ånestad m fl) som ingår i länsstyrelsens regionala kulturminnesprogram och som berör aktuellt förstudieområde. Skala 1:25000.

Figur 9. En något skadad gravhög belägen i den östra och i övrigt välbevarade delen av gravfältet RAÄ 15:1, Rappestads sn. Gravfältet som ligger centralt i Vikingstads samhälle utgörs av ett mycket stort antal ovan mark synliga gravanläggningar som generellt kan dateras till både äldre och yngre järnålder. Den aktuella gravhögen omges av en så kallad kanträna, som på bilden är snöfylld. Ytterligare en konstruktionsdetalj kan skönjas direkt höger om graven i form av en så kallad brygga, en avsiktligt utsparad del av kanträna. Bilden tagen från SSV. Foto Anders Persson, Östergötlands museum.

Fornlämningsbild

Ur naturgeografiskt hänseende ligger förstudieområdet i Östergötlands slättbygd, vilket ur kulturhistorisk synpunkt medför en omfattande fornlämningsfrekvens. Uppodlingsgraden är hög vilket för med sig ett ofta vidsträckt dolt kulturlandskap, främst bestående av förhistoriska boplatser och överodlade gravar, något som ofta upptäcks vid arkeologiska insatser.

De ovan mark synliga fasta fornlämningarna återfinns i tämligen stort antal på de ej uppodlade markerna. Dessa består främst av ensamliggande eller i grupp belägna gravar, gravfält och stensträngar och tillhör främst perioden yngre bronsålder - äldre järnålder.

Det sammanlagda antalet forn- och kulturlämningslokaler inom förstudieområdets gränser utgjordes 2011-02-10 av 72 stycken. Av dessa är största delen belägna kring samhället och förstudieområdets östra delar. I samband med den exploateringsarkeologi som bitvis bedrivs i området tillkommer emellanåt nypåträffade fornlämningslokaler i fornminnesregistret. Ett 15-tal av forn- och kulturlämningslokalerna inom området har framkommit och registrerats i fornminnesregistret i samband med sentida arkeologiska uppdrag. Resterande antal lokaler härrör från den riksomfattande fornminnesinventeringen i Riksantikvarieämbetets regi som i berört område skedde under år 1945 med en revideringsinventering år 1980.

Av de 72 lokalerna utgörs sju stycken av bevarade gravfält, vilka ställvis innehåller ett större antal ovan mark synliga gravar. Ett par av gravfälten är delundersökta i samband med sentida exploatering eller genom rena räddningsinsatser i samband med äldre tiders grustäkt. Inom förstudieområdet återfinns ett gravfält, som genom sin storlek särskiljer sig från de övriga lokalerna. RAÄ 15:1, Rappestads sn, beläget centralt i Vikingstads samhälle, består av ett 100-tal ovan mark synliga gravanläggningar. Dessa utgörs av högar, övertorvade stensättningar, kvadratiska och rektangulära stensättningar, samt rest av en domarring. Gravfältet kan genom dess yttre gravformer generellt ges en datering till både äldre och yngre järnålder. Ensamliggande eller i grupp belägna gravar tillhörande perioden yngre bronsålder – äldre järnålder utgör dock den största andelen fornlämningar inom förstudieområdet. Av de 72 registrerade forn- och kulturlämningslokalerna består 46 stycken lokaler av lagskyddade fasta fornlämningar. De övriga utgörs av lämningar med antikvarisk status övrig kulturhistorisk lämning, bevakningsobjekt eller undersökt och borttagen. Samtliga registrerade forn- och kulturlämningar i fornminnesregistret (2011-02-10) belägna inom förstudieområdets gränser redovisas på karta figur 10 samt i bilaga 1.

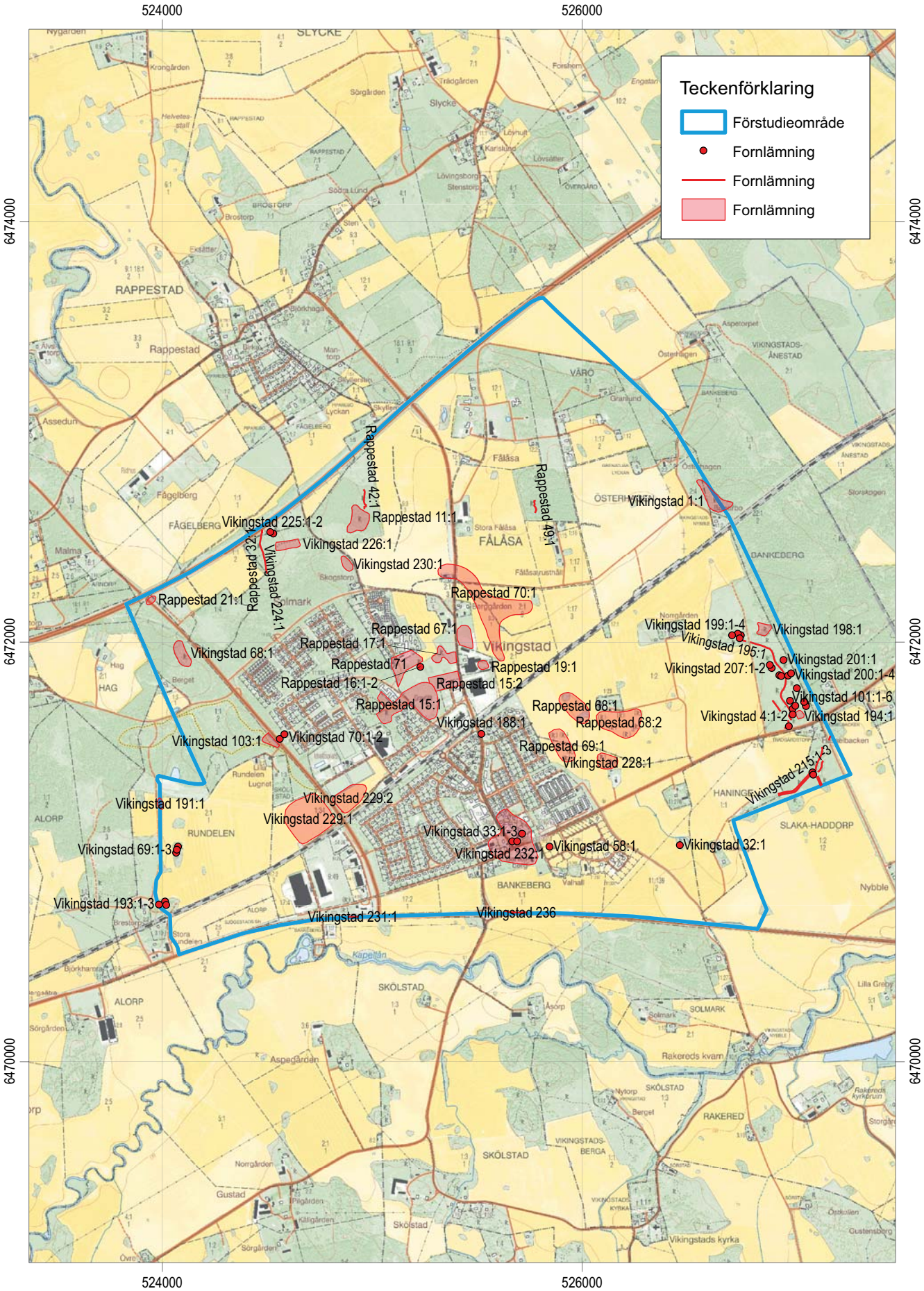

Figur 10. Fornlämningsöversikt över förstudieområdet med samtliga kända forn- och kulturlämningslokaler markerade med respektive RAÄ-nr. För vidare information kring lokalerna hänvisas till bilaga 1. Skala 1:25000.

Genomförda arkeologiska insatser inom förstudieområdet

I samband med etablerad eller planerad nybyggnation och därtill hörande markingrepp har en del arkeologiska arbeten bedrivits inom förstudieområdets gränser. Samtliga arkeologiska insatser, som kunnat beläggas inom området, redovisas på kartorna figur 11-13 och i bilaga 2.

Sammantaget har 36 arkeologiska uppdrag utförts inom förstudieområdet. De aktuella arkeologiska insatsernas bakgrund är varierande. Den största andelen härrör från exploateringar i form av nybyggnationer, anläggandet av fjärrvärme- och VA-schakt samt infrastruktursatsningar i modern tid.

De tidiga arkeologiska insatser som bedrivits i området och som kan beläggas genom rapport- och arkivmaterial utfördes bl a i samband med byggandet av motorvägssträckan Viby – Rappestad av väg E4 och en därtill provisorisk vägsträcka (åren 1969 och 1977), utbyggnad av f d Bankebergs mejeri (år 1962) och direkta räddningsinsatser i samband med förstörelse av gravar genom täktverksamhet på gravfältet RAÄ 15:1 (åren 1945 och 1959).

Den sentida expansionen och planerandet av bostads- och industriområden i Vikingstads samhälle och därtill hörande infrastruktur har medfört att en del arkeologiska insatser utförts inom aktuellt område under modern tid. De arkeologiska uppdragen som kan beläggas genom rapport- och arkivmaterial inom området fördelas enligt följande:

- 4 arkeologiska utredningar, etapp 1
- 8 arkeologiska utredningar som innefattat sökschaktning (etapp 2)
- 6 antikvariska kontroller i samband med schaktning för elkabel/fjärrvärme/VA
- 11 arkeologiska förundersökningar eller provundersökningar
- 7 arkeologiska undersökningar

De fåtal arkeologiska undersökningar som bedrivits inom förstudieområdet har föranletts av de ovan nämnda insatserna vid byggandet av väg E4 (Nilsson C 1974a, 1974b och Hedman 1977), nybyggnation av industriområde (Helander 2010) och de äldre gravundersökningarna i samband med grustäkt och byggnation (Lindahl 1959, 1962 och Olsson 1945).

De områden där arkeologiska utredningar, förundersökningar och särskilda undersökningar föranletts av nybyggnationer utgörs framförallt av Fålåsa 5:8 och Bankeberg 1:1 (Molin A 2005, Johansson 2007a och 2007b, Fernholm 1981 och 1984, Helander C 2010 och Helander A 2010). Antikvariska kontroller som föranletts av schaktning för elkabel, bredband och fjärrvärme har framförallt utförts i anslutning till fornlämningslokalerna RAÄ 15:1-2, Rappestads sn (Molin F 2001, Ohlsén 2008 och Wigren 1983) och RAÄ 232, Vikingstads sn (Björkhager 2009, Gruber 2005 och Konsmar 2010).

Förstudieområdet i relation till kulturmiljön

Sett ur kulturmiljösynpunkt är två mindre områden särskilt känsliga för nyexploatering. På kartan figur 14 visas dessa områden som utgörs av den delvis sammanhängande fornlämningsmiljön vid Ekbacken – Ånestad (K63) och den östra delen av det omfattande gravfältet RAÄ 15:1, Rappestads sn.

De två utpekade och särskilt bevarandevärda fornlämningsområdena karakteriseras av sammanhållna och ovan mark synliga fornlämningsmiljöer med ett väl synligt tidsdjup. Lämningarna belyser fortfarande hur landskapet nyttjats från yngre bronsålder/äldre järnålder till historisk tid. Fasta fornlämningar utgör en viktig källa till vår kunskap om forntiden och lämningarna besitter sålunda stora kunskapsvärden. Fornlämningar belägna i skogs- eller hagmark innehar dessutom ofta stora bruks- och upplevelsevärden eftersom fornlämningens yttre fortfarande kan upplevas. En miljö där de yttre iakttagbara strukturerna ofta stått intakta ett par tusen år är därför mycket skyddsvärd.

De ovan mark synliga fornlämningar som är belägna i Vikingstads samhälle är idag till stora delar skadade eller närmast utraderade. Undantaget utgör den östra delen av gravfältet RAÄ 15:1 i Rappestads sn som är beläget i betesmark, centralt i samhället. Detta gör att det ur kulturmiljösynpunkt är än mer angeläget att bevara den del av fornlämningsmiljön som trots allt är välhållen och finns kvar. Det aktuella gravfältet är också av ansenlig storlek och visar på ett långvarigt kontinuerligt bruk av platsen.

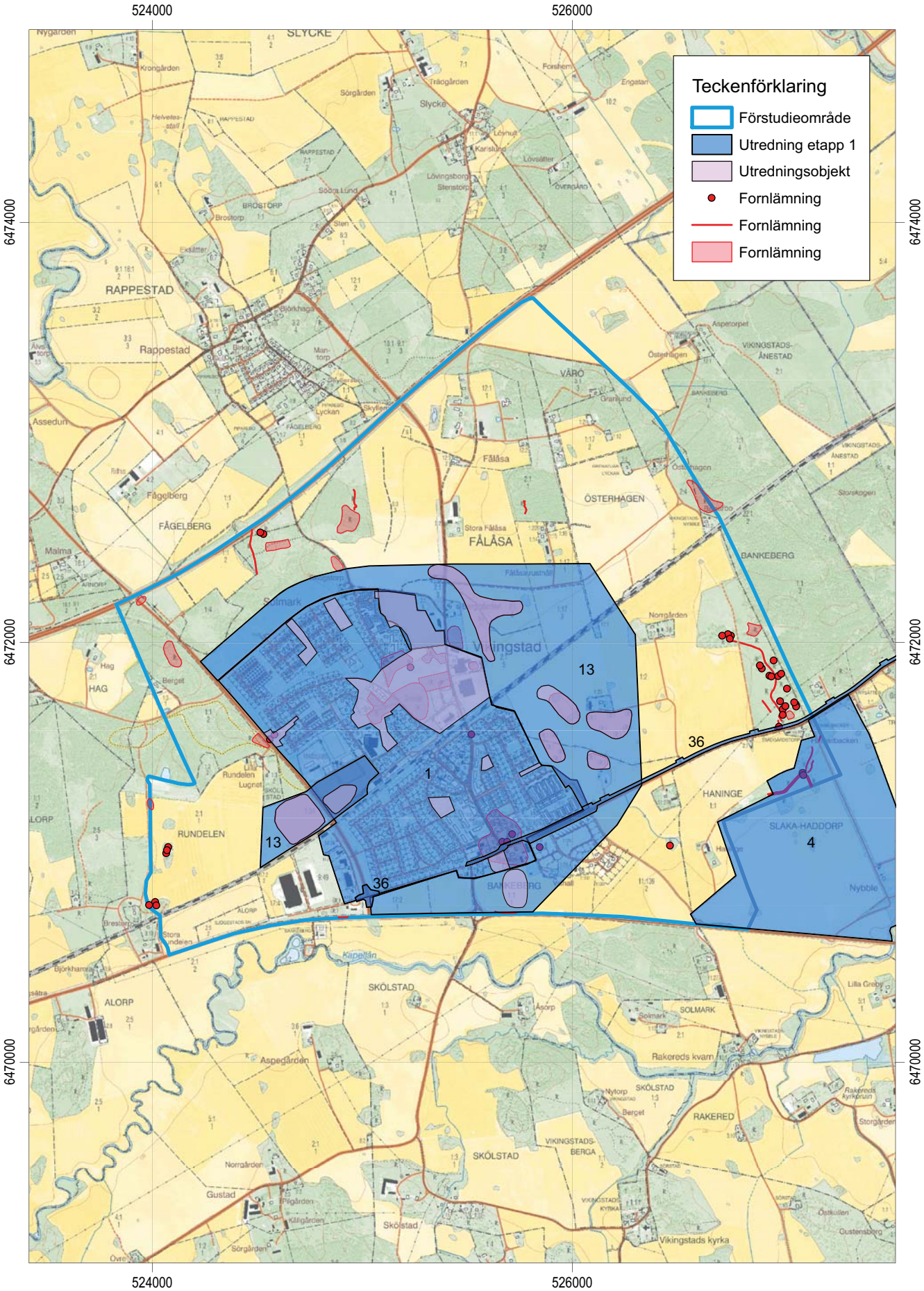

Figur 11. Karta som visar genomförda arkeologiska utredningar, etapp 1 inom förstudieområdet med utpekade utredningsobjekt. Nummerbeteckningarna hänvisar till bilaga 2. Skala 1:25000.

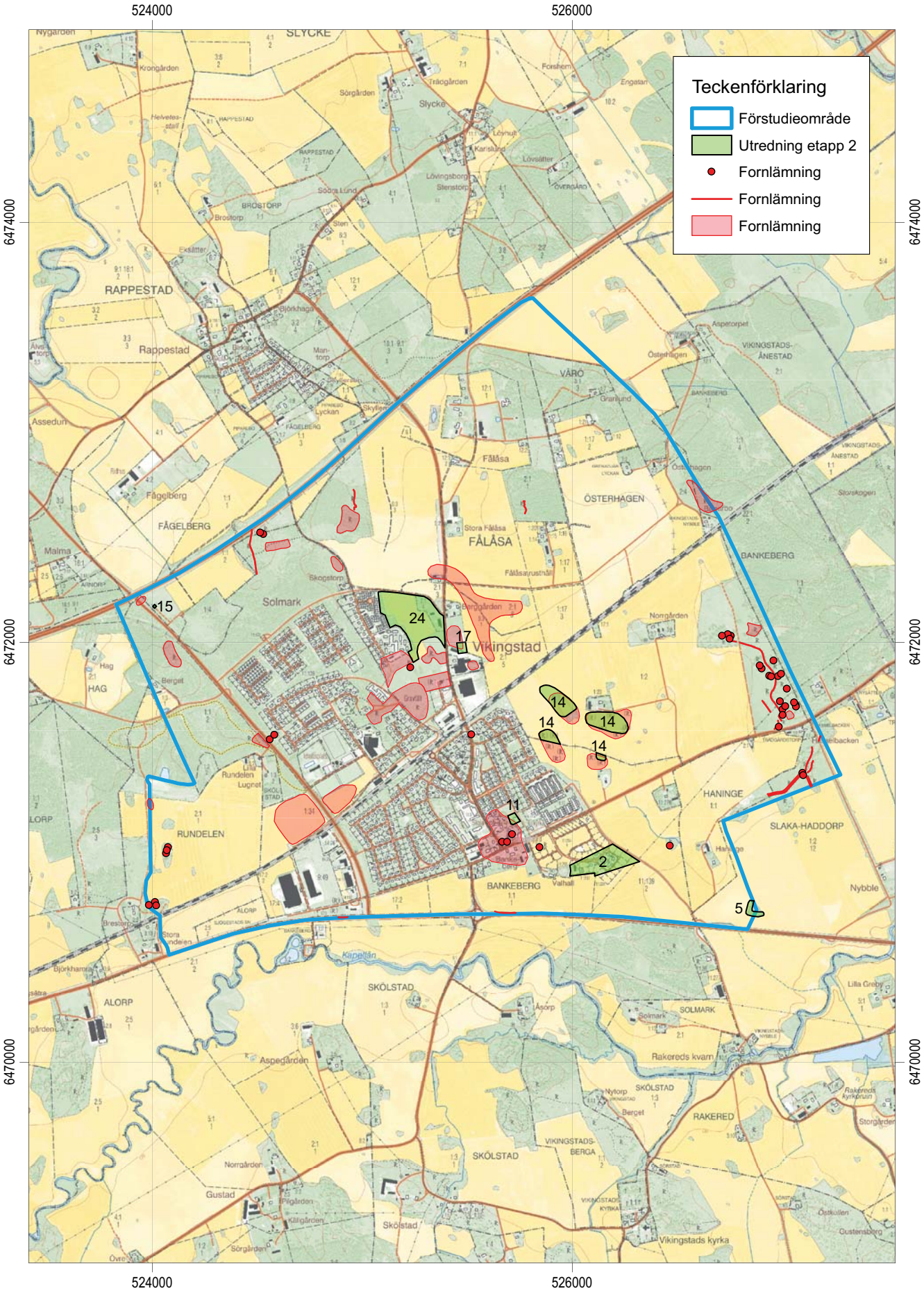

Figur 12. Karta som visar genomförda arkeologiska utredningar, etapp 2 inom förstudieområdet. Nummerbeteckningarna hänvisar till bilaga 2. Skala 1:25000.

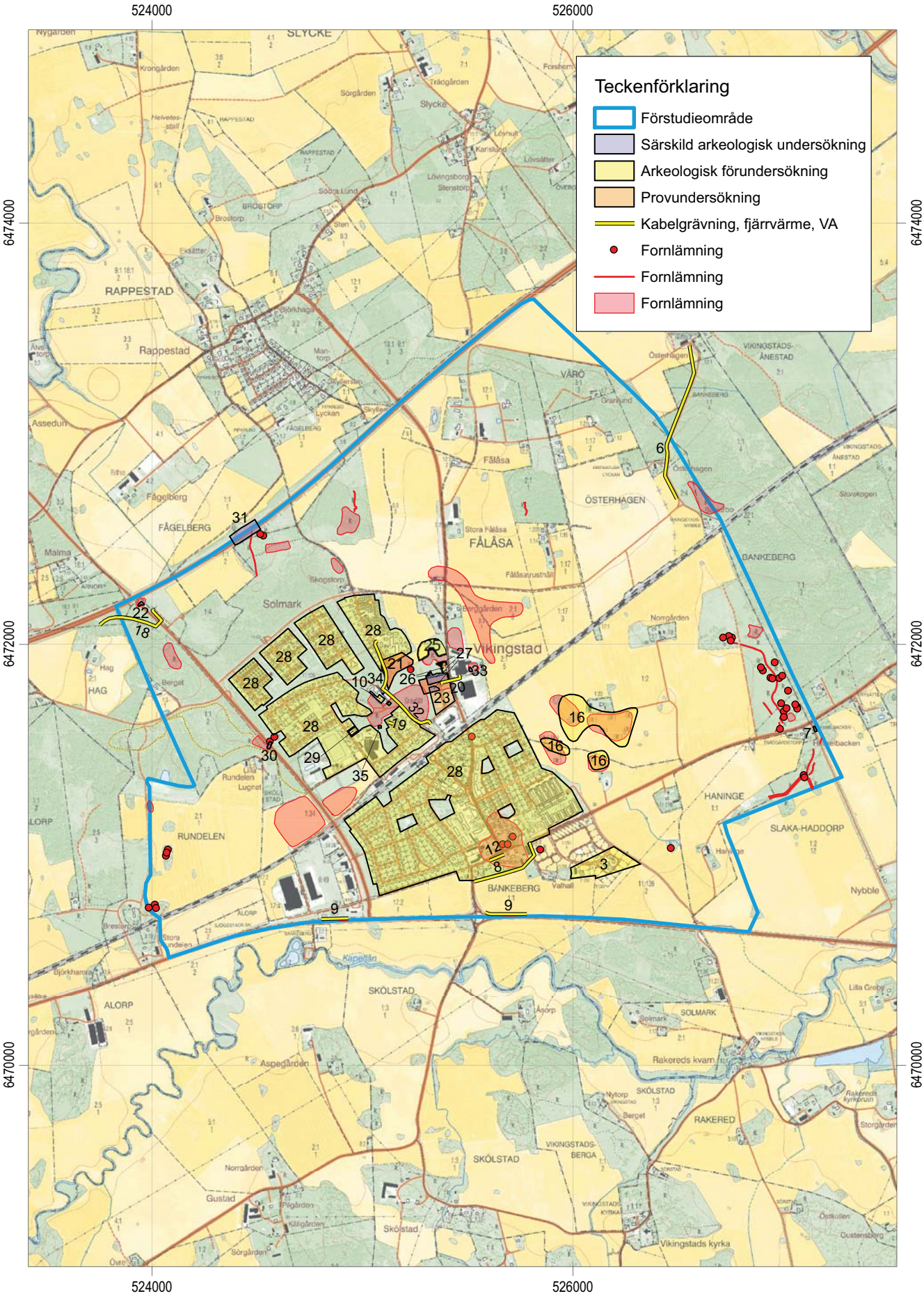

Figur 13. Karta som visar genomförda antikvariska kontroller i samband med schaktarbeten och kabelgrävning, arkeologiska provundersökningar, arkeologiska förundersökningar och särskilda undersökningar inom förstudieområdet. Nummerbeteckningarna hänvisar till bilaga 2. Skala 1:25000.

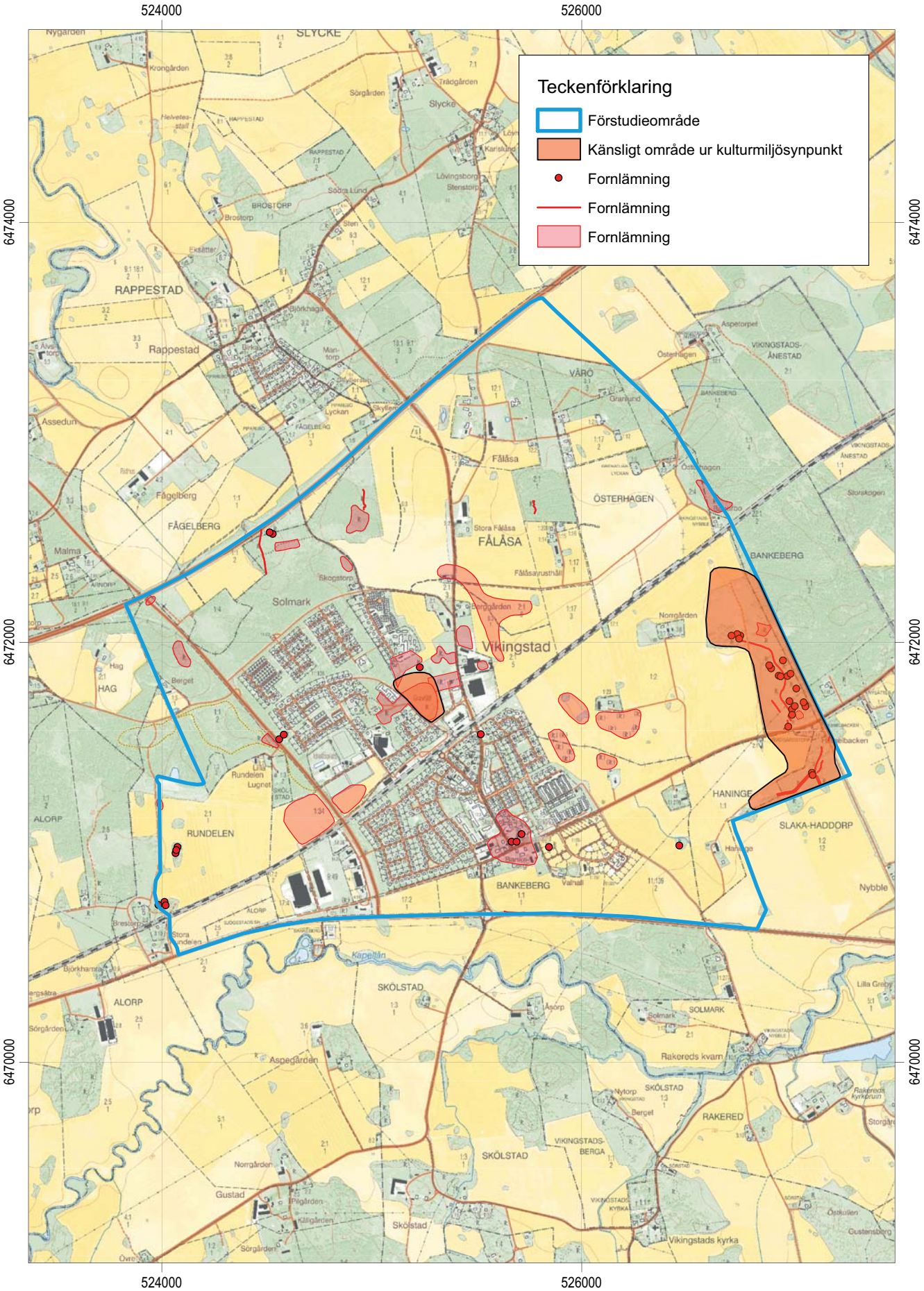

Figur 14. Karta som visar de två områden som sett ur kulturmiljösynpunkt bedöms vara särskilt känsliga för nyexploatering. Skala 1:25 000.

Referenser

Tryckta källor

Björkhager, V. 2003. *Nybble 9:1. Vikingstads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk förundersökning. Rapport 2003:107. Östergötlands länsmuseum, Kulturmiljöavdelningen.

Björkhager, V. 2009. *Bebyggelselämningar inom Bankebergs bytomt. RAÄ 232, Bankeberg 1:1 och 11:139, Vikingstad socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk förundersökning. Rapport 2009:95. Östergötlands länsmuseum, avdelningen för arkeologi.

Brate, E. 1911. *Östergötlands runinskrifter.* Stockholm.

Feldt, A-C. 2001. *En kälkbacke i Vikingstad. Lilla Fålåsa, invid RAÄ 17, Rappestads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk utredning. Rapport 2001:121. Östergötlands länsmuseum, Kulturmiljöavdelningen.

Fernholm, R. 1981. Rappestad sn, Kalvhagen. I: *Arkeologi i Sverige 1981.* Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer. Rapport RAÄ 1984:3. Stockholm.

Franzén, G. 1982. *Ortnamn i Östergötland.* Stockholm.

Granath, Y. 2005. *Nybble golfklubb. Arkeologisk förundersökning och utredning etapp 2 inför utbyggnad av Nybble golfbana, Haddorp, Vikingstad socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk utredning, etapp 2 och förundersökning. UV Öst rapport 2005:37. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Gruber, G. 2005. *Fjärrvärmeschakt i Vikingstad. Vikingstad och Rappestad socknar, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk förundersökning. UV Öst rapport 2005:42. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Helander, A. 2001. *Arkeologi längs gamla E4:an mellan Linköping och Mjölby. Planerad ny fjärrvärmeledning mellan Linköping och Mjölby. Slaka, Vikingstads, Sjögestads, Viby, Sya och Mjölby socknar, Linköpings och Mjölby kommuner, Östergötland.* Arkeologisk utredning, etapp 2, förundersökningar och slutundersökning av del av fornlämning. UV Öst rapport 2001:11. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Helander, A. 2003. *Planerad golfbana i Slaka – Haddorp. Slaka – Haddorp 1:2, Vikingstads socken, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk utredning, etapp 1. UV Öst rapport 2003:24. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Helander, C. 2010. *Boplatslämningar och grav i Vikingstad. Inför industribyggnation inom fastigheten Fålåsa 5:8 och fornlämningarna RAÄ 15 och 17. Rappestads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Kompletterande arkeologisk förundersökning. UV Öst rapport 2010:4. Riksantikvarieämbetet, arkeologiska uppdragsverksamheten (UV).

Johansson, G. 2007a. *Bankeberg. Enstaka anläggningar. Bankeberg 11:139, Vikingstads socken, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk förundersökning. UV Öst rapport 2007:43. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Johansson, G. 2007b. *Grav- och boplatslämningar vid Fålåsa. RAÄ 17, Fålåsa 5:8, Rappestads socken, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk utredning och förundersökning. UV Öst rapport 2007:44. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Larsson, L Z. 1994. *Vikingstads samhälle. Rappestads och Vikingstads socknar, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk utredning, etapp 1. UV Linköping rapport 1994:40. Riksantikvarieämbetet, byrån för arkeologiska undersökningar.

Länsstyrelsen i Östergötlands län. 1983. *Natur Kultur – Miljöer i Östergötland.* Naturvårdsplan och kulturminnesprogram. Linköping.

Molin, A. 2005. *Bankeberg. Bankeberg 11:139, Vikingstads socken, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk utredning, etapp 2. UV Öst rapport 2005:1. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Molin, F. 2001. *Boplatslämningar från folkvandringstid och vendeltid i Vikingstad. Fålåsa 13:1, Lilla Fålåsa 5:8, Vikingstad. Rappestads socken, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk förundersökning. UV Öst rapport 2001:59. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Nilsson, C. 1974a. *Arkeologisk undersökning 1969. Fornlämning 21 och 22. Fålåsa 9:1, Rappestad 1:1, 19:1, Rappestads sn, Östergötland.* Arkeologisk undersökning. Riksantikvarieämbetet rapport 1974 B 15, uppdragsverksamheten.

Nilsson, C. 1974b. *Arkeologisk undersökning 1969. Fornlämning 70. Bankeberg, Vikingstad sn, Östergötland.* Arkeologisk undersökning. Riksantikvarieämbetet rapport 1974 B5, uppdragsverksamheten.

Nilsson, P. 2001. *Fornlämningar i Vikingstads samhälle. Vikingstads samhälle, Vikingstads och Rappestads socknar, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk utredning, etapp 1. UV Öst rapport 2001:16. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Nydolf, N-G. 1995. *Bankeberg 8:1, 1:34. RAÄ 67, Vikingstad, Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk förundersökning. UV Linköping rapport 1995:16. Riksantikvarieämbetet, byrån för arkeologiska undersökningar.

Ohlsén, M. 2008. *Servisledning till Nålgatan 8 i Vikingstad. RAÄ 67, Bankeberg 5:8, Rappestad socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk förundersökning. Rapport 2008:18. Östergötlands länsmuseum, avdelningen för arkeologi.

Ridderstad, A. 1918. *Östergötlands beskrivning. Med dess städer samt landsbygdens socknar och alla egendomar. Del II:2.* Stockholm.

Räf, E. 2007. *Telekabel till 3G-mast. Intill RAÄ 21, 22, Rappestads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk förundersökning. Rapport 2007:5. Östergötlands länsmuseum, Kulturmiljöavdelningen.

Räf, E. 2009. *Elkabel vid Bagarbo. RAÄ 1, Bagarbo – Österhagen, Vikingstad socken, Linköpings kommun, Östergötlands län.* Arkeologisk förundersökning. Rapport 2009:37. Östergötlands länsmuseum, avdelningen för arkeologi.

Skjöldebrand, M. 1995. *Vikingstads samhälle. Stora och Lilla Fålåsa i Rappestads socken. Bankeberg i Vikingstads socken. Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk utredning, etapp 2. UV Linköping rapport 1995:44. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Stålbom, U. 1992. *Gammelgården. Östergötland, Vikingstad socken, Bankeberg 5:41, Fornlämning 67.* Arkeologisk förundersökning. Dnr 7748/92. UV Linköping. Riksantikvarieämbetet, byrån för arkeologiska undersökningar.

Ulfhielm, A. 1997. *Vikingstads samhälle. Stora och Lilla Fålåsa i Rappestads socken. Bankeberg i Vikingstads socken. Linköpings kommun, Östergötland.* Arkeologisk förundersökning. UV Linköping rapport 1997:1. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Arkivmaterial och otryckta källor

Fernholm, R. 1984. Provundersökning. Nyupptäckt boplats vid Lilla Fålåsa, Rappestads socken, Östergötland. Rapport. Arkivhandling, Östergötlands museums topografiska arkiv.

Hedman, A. 1977. Delundersökning. Slutredovisning av uppdrag. Östergötland, Rappestads sn, Fågelberg och Fålåsa. Fornlämning nr 32. Riksantikvarieämbetet, uppdragsverksamheten. Arkivhandling, Östergötlands museums topografiska arkiv.

Helander, A. 2009. GC-väg Vikingstad – Malmslätt. Vikingstads och Kärna socknar, Linköpings kommun, Östergötland. Kulturhistoriskt planeringsunderlag (arkeologisk utredning, etapp 1). Dnr 424-783-2009. PM UV Öst 2009:8.

Helander, A. 2010. Särskild undersökning. Fålåsa 5:8, del av RAÄ 15:2 och 17, Rappestads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Riksantikvarieämbetet UV Öst, dnr 423-475-2010. Resultatsammanfattning av arkeologisk utredning/undersökning. Arkivhandling, Östergötlands museum.

Hörfors, O. I manus. Ny 3G-mast utanför Vikingstad. Fågelberg 1:1, intill RAÄ 21 och 22, Rappestads sn och RAÄ 68, Vikingstads sn. Rappestads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2. Östergötlands museum. Rapportmanus och arbetsmaterial.

Karsvall, O. 2008. Utjordar efter de äldre geometriska kartorna 1633-1650. Utkast till Uppsala högre seminarium i agrarhistoria, 12 november 2008. Stencil.

Konsmar, A. 2010. Arkeologisk förundersökning. Bankeberg 1:1, Vikingstads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Riksantikvarieämbetet UV Öst, dnr 422-448-2010. Redovisning av utförd arkeologisk undersökning. Arkivhandling, Östergötlands museum.

Lindahl, A. 1959. Bankebergs backgård, Vikingstads sn. RAÄ 15:1, Rappestads sn. Arbets- och dokumentationsmaterial. Arkivhandling, Östergötlands museums topografiska arkiv.

Lindahl, A. 1962. Rapport om undersökning av fornlämningar vid Bankebergs mejeri, Rappestads sn, Östergötland. RAÄ 19, Rappestads sn. Arkivhandling, Östergötlands museums topografiska arkiv.

Lundberg, A. 2009. Arkeologisk utredning, etapp 1 och 2. Bankeberg 11:272, Vikingstads socken, Linköpings kommun, Östergötlands län. Östergötlands länsmuseum, dnr 92/09. Redovisning av utförd arkeologisk undersökning. Arkivhandling, Östergötlands museum.

Olsson, N. 1945. Undersökning av gravhög å samfällt grustag tillhörande Bankebergs by, Vikingstads s:n, Östergötland. RAÄ 15:1, Rappestads sn. Arbets- och dokumentationsmaterial. Arkivhandling, Östergötlands museums topografiska arkiv.

Wigren, S. 1983. Antikvarisk kontroll. Slutredovisning. Östergötland, Rappestads sn, Lilla Fålåsa, Vikingstad. Intill fornlämning 15. Riksantikvarieämbetet, undersökningsverksamheten. Arkivhandling, Östergötlands museums topografiska arkiv.

Arkiv

Fornminnesregistret för Rappestads och Vikingstads socknar

www.sofi.se/ortnamnsregistret

Arkivhandlingar ur Östergötlands museums topografiska arkiv

Historiskt kartmaterial

Lantmäteriet i Linköping, akt 05-vik-75. Laga skifte, Bankeberg, 1846.

Lantmäteriet i Linköping, akt 05-rap-30. Storskifte, Fågelberg nr 1-3, 1798.

Lantmäteriet i Linköping, akt 05-vik-46. Rågångsreglering, Nybble nr 1-7, 1804.

LMS, akt D127-2:2. Storskifte, Bankeberg nr 1-7, 1778.

LMS, akt D80-8:1. Geometrisk avmätning, Folåsa nr 1-9, 1702.

LMS, akt D80-8:2. Storskifte, Folåsa nr 1-9, 1795.

LMS, akt D127-19:1. Ägodelning, Nybble nr 1-7, 1746.

Riksarkivet, Oxenstiernska samlingen, akt Sturefors 40-41. Geometrisk avmätning, Finntorp och Gyllenarp m fl, 1651.

Riksarkivet, akt LSA D64-1:4. Avritning och beskrivning, Stång Ladugårds fredsmil, 1655.

Riksarkivet, akt LSA D64-1:5. Avritning och beskrivning, Linköpings Ladugårds fredsmil, 1657.

Häradsekonomiska kartan 1868-77, bladnamn Lagerlunda, rakid J112-45-21.

Tekniska uppgifter

Lokal	Vikingstads samhälle med omnejd
Socken	Rappestad och Vikingstad
Kommun	Linköping
Län och landskap	Östergötland
Ekonomiska kartans blad	8F 4f Vikingstad
	8F 5f Rappestad
Fastighetskartans blad	64F 7c SV
	64F 7c SO
Koordinater	N 6470520-6473650
	E 523830-527275
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Typ av undersökning	Arkeologisk förstudie
Östergötlands museums dnr	49/11
Östergötlands museums projektnr	531215
Linköpings kommuns dnr	KS 2008-604
Linköpings kommuns projektnr	122629
Uppdragsgivare	Linköpings kommun,
	Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen
Projektledare	Kjell Svarvar
Projektgrupp	Kjell Svarvar och Anders Persson
Fynd	-
Foto	Digitala
Analyser	-
Grafik	Kjell Svarvar
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.

Ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273
Rapport 2011:25 © Östergötlands museum

Bilaga 1. Förteckning över samtliga kända forn- och kulturlämningslokaler belägna inom förstudieområdet

Samtliga forn- och kulturlämningslokaler inom förstudieområdet, registrerade i Rappestads socken, enligt uppgifter i Fornminnesregistret 2011-02-10. I fältet antikvarisk bedömning anges varje lokals antikvariska status. *Fast fornlämning* innebär att fornlämningen är skyddad enligt Kulturminneslagen (KML). *Bevakningsobjekt* utgörs vanligtvis av möjliga fornlämningar där den antikvariska statusen ej gått att avgöra genom okulär besiktning utan måste utredas vidare vid en eventuell exploatering. *Övrig kulturhistorisk lämning* anges på lämningar med kulturhistoriskt värde vilka ej uppfyller kriterierna för fast fornlämning enligt idag rådande antikvarisk praxis.

RAÄ nr	Socken	Lämningstyp	Beskrivningsord	Antikvarisk bedömning	Kommentar
11:1	Rappestad	Gravfält		Fast fornlämning	
15:1	Rappestad	Gravfält		Fast fornlämning	Delundersökt åren 1945, 1959, 1983 och 1992
15:2	Rappestad	Boplats		Fast fornlämning	Delundersökt åren 1983, 2001 och 2010
16:1	Rappestad	Stensättning		Fast fornlämning	
17:1	Rappestad	Gravfält		Fast fornlämning	Delundersökt åren 2005, 2009 och 2010
19:1	Rappestad	Gravfält		Övrig kulturhistorisk lämning	Undersökt och borttaget år 1962
21:1	Rappestad	Grav- och boplatsområde		Undersökt och borttagen	Undersökt och borttaget år 1969
32:1	Rappestad	Hägnad	Stensträng	Övrig kulturhistorisk lämning	År 1977 undersökt och borttagen del av RAÄ 224, Vik. sn
42:1	Rappestad	Hägnad	Stensträng	Fast fornlämning	
49:1	Rappestad	Hägnad	Stensträng	Fast fornlämning	
67:1	Rappestad	Husgrund, historisk tid	Bebyggelselämningar	Övrig kulturhistorisk lämning	
68:1	Rappestad	Boplats		Bevakningsobjekt	Delundersökt åren 1995 och 1996
68:2	Rappestad	Boplats		Fast fornlämning	Delundersökt åren 1995 och 1996
69:1	Rappestad	Boplats		Fast fornlämning	Delundersökt åren 1995 och 1996
70:1	Rappestad	Boplats		Bevakningsobjekt	
71	Rappestad	Boplatsområde		Fast fornlämning	Delundersökt åren 1981 och 1983

Samtliga forn- och kulturlämningslokaler inom förstudieområdet, registrerade i Vikingstads socken, enligt uppgifter i Fornminnesregistret 2011-02-10.

RAÄ nr	Socken	Lämningstyp	Beskrivningsord	Antikvarisk bedömning	Kommentar
1:1	Vikingstad	Gravfält		Fast fornlämning	
4:1	Vikingstad	Runristning	Runsten	Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
4:2	Vikingstad	Skärvstenshög		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
32:1	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	
33:1	Vikingstad	Övrigt	Rest sten	Övrig kulturhistorisk lämning	Flyttad hit från ursprunglig plats
33:2	Vikingstad	Övrigt	Rest sten	Övrig kulturhistorisk lämning	Flyttad hit från ursprunglig plats
33:3	Vikingstad	Vägmärke	Väghållningssten	Övrig kulturhistorisk lämning	Flyttad hit från platsen för RAÄ 188, Vikingstads sn
58:1	Vikingstad	Runristning	Runsten	Fast fornlämning	
68:1	Vikingstad	Gravfält		Fast fornlämning	
69:1	Vikingstad	Stensättning	Stensättning (?)	Fast fornlämning	
69:2	Vikingstad	Stensättning	Stensättning (?)	Övrig kulturhistorisk lämning	
69:3	Vikingstad	Stensättning	Stensättning (?)	Övrig kulturhistorisk lämning	
70:1	Vikingstad	Grav markerad av sten/block	Rest sten	Fast fornlämning	
70:2	Vikingstad	Sammanförda lämningar	3 runda stensättningar	Övrig kulturhistorisk lämning	År 1969 undersökt och borttagen del av RAÄ 103, Vik. sn
101:1	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
101:2	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
101:3	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
101:4	Vikingstad	Fornlämningsliknande lämning	Stensättningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Belägen i Rappestads sn
101:5	Vikingstad	Fornlämningsliknande lämning	Stensättningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Belägen i Rappestads sn
101:6	Vikingstad	Fornlämningsliknande lämning	Stensättningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Belägen i Rappestads sn
103:1	Vikingstad	Gravfält		Fast fornlämning	
188:1	Vikingstad	Vägmärke	Väghållningssten, fyndplats för	Övrig kulturhistorisk lämning	Stenen flyttad (RAÄ 33:3). Belägen i Rappestads sn
191:1	Vikingstad	Stensättning	Gravfält (?)	Bevakningsobjekt	
193:1	Vikingstad	Stensättning	Stensättning (?)	Fast fornlämning	
193:2	Vikingstad	Stensättning	Stensättning (?)	Övrig kulturhistorisk lämning	
193:3	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	
194:1	Vikingstad	Lägenhetsbebyggelse	Bebyggelselämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Belägen i Rappestads sn
195:1	Vikingstad	Hägnadssystem	Stensträngssystem	Fast fornlämning	Beläget i Rappestads sn
197:1	Vikingstad	Fornlämningsliknande lämning	Stensättningsliknande lämning	Övrig kulturhistorisk lämning	Belägen i Rappestads sn
198:1	Vikingstad	Gravfält		Fast fornlämning	Beläget i Rappestads sn
199:1	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
199:2	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn

RAÄ nr	Socken	Lämningstyp	Beskrivningsord	Antikvarisk bedömning	Kommentar
199:3	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
199:4	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
200:1	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
200:2	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
200:3	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
200:4	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
201:1	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
207:1	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
207:2	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	Belägen i Rappestads sn
215:1	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	
215:2	Vikingstad	Skärvstenshög		Fast fornlämning	
215:3	Vikingstad	Hägnadssystem	Stensträngssystem	Fast fornlämning	
218:1	Vikingstad	Hägnadssystem	Stensträngssystem	Fast fornlämning	
224:1	Vikingstad	Hägnad	Stensträng	Fast fornlämning	
225:1	Vikingstad	Stensättning		Fast fornlämning	
225:2	Vikingstad	Skärvstenshög		Fast fornlämning	
226:1	Vikingstad	Område med fossil åkermark	Fossila åkrar	Övrig kulturhistorisk lämning	Överförd från RAÄ 64, Rappestads sn
228:1	Vikingstad	Boplats		Fast fornlämning	Delundersökt åren 1995 och 1996
229:1	Vikingstad	Boplats		Bevakningsobjekt	
229:2	Vikingstad	Boplats		Bevakningsobjekt	
230:1	Vikingstad	Fossil åker	Fossil åkermark	Övrig kulturhistorisk lämning	
231:1	Vikingstad	Boplats		Fast fornlämning	Delundersökt år 2000
232:1	Vikingstad	Bytomt/gårdstomt	Bytomt	Bevakningsobjekt	Delundersökt åren 2009 och 2010
236	Vikingstad	Boplats		Undersökt och borttagen	Undersökt och borttagen år 2000

Bilaga 2. Förteckning över utförda arkeologiska insatser inom förstudieområdet

Löpnumren i tabellens kolumn 1 hänvisar till kartorna fig. 11-13. Referensuppgifterna i tabellens kolumn 6 hänvisar till författare/utförare och rapportnummer/årtal. Aktuella referensuppgifter återfinns i föreliggande rapports referenslista. Beteckningarna i tabellens kolumn 2 återger det arkeologiska arbetets art och förkortningarna används enligt följande:

AU1 Arkeologisk utredning, etapp 1
AU2 Arkeologisk utredning, etapp 2
FU Arkeologisk förundersökning
PU Arkeologisk provundersökning
AK Antikvarisk kontroll
SU Särskild arkeologisk undersökning

Nr	Typ	RAÄ nr	Plats	Resultat	Referens
1	AU1	Rappestad 15-17 m fl	Vikingstads samhälle	Bytomt, grav- och boplatslägen	Nilsson P 2001:16
2	AU2		Bankeberg	Ev flatmarksgravar, härdar mm	Molin A 2005:1
3	FU		Bankeberg	Enstaka boplatsanläggningar	Johansson 2007:43
4	AU1	Vikingstad 215:1-3 m fl	Slaka - Haddorp	Boplatslägen	Helander A 2003:24
5	AU2	Ännu ej tilldelat	Slaka - Haddorp	Boplatslämningar	Granath 2005:37
6	AK		Bagarbo - Österhagen	Inga fornlämningar	Räf 2009:37
7	FU	Vikingstad 218:1-2	Nybble 9:1	Inga fornlämningar	Björkhager 2003:107
8	AK	Vikingstad 232	Bankeberg 1:1	Sentida bebyggelselämningar	Björkhager 2009:95
9	AU2		Linköping - Mjölby	RAÄ 231 och 236, Vikingstads sn	Helander A 2001:11
10	FU	Intill Rappestad 15:1	Bankeberg 5:41	Inga fornlämningar	Stålbom 1992
11	AU1-2		Bankeberg 11:272	Inga fornlämningar	Lundberg 2009
12	FU	Vikingstad 232	Bankeberg 1:1	Bebyggelselämningar	Konsmar 2010
13	AU1	Vikingstad 58	Vikingstad 2:1 5 m fl	RAÄ 67, Rappestads sn, boplatslägen mm	Larsson 1994:40
14	AU2		Fålåsa 1:2 m fl	RAÄ 68:1-2, 69, Rap. sn & RAÄ 228, Vik. sn	Skjöldebrand 1995:44
15	AU1-2		Fågelberg 1:1	Inga fornlämningar	Hörfors i manus
16	FU	Rap 68:1-2, 69 & Vik 228	Fålåsa 1:2 m fl	Boplatsområden, y brå - ä jää	Ulfhielm 1997:1
17	AU2		Fålåsa 2:1 5	Inga fornlämningar	Feldt 2001:121
18	FU	Intill Rappestad 22	Hag 2:1, Bankeberg 1:1	Inga fornlämningar	Räf 2007:5
19	AK	Intill Rappestad 15	Bankeberg 5:8	Inga fornlämningar	Ohlsén 2008:18
20	AK	Rappestad 15:2	Fålåsa 13:1, Lilla Fålåsa 5:8	Härd (2), stolphål, y jää	Molin F 2001:59
21	PU		Fålåsa 5:8	RAÄ 71, Rappestads sn	Fernholm 1981
22	SU	Rappestad 21	Bankeberg 1:1 2	Stensättning (5), boplatsområde (y stå)	Nilsson C 1974a
23	PU		Fålåsa 5:8, 5:52, 5:53	RAÄ 15:2, Rappestads sn	Fernholm 1984
24	AU2	Ännu ej tilldelat	Fålåsa 5:8	Boplatslämningar	Johansson 2007:44
25	FU	Ännu ej tilldelat	Fålåsa 5:8	Stensättning (?, 5), boplatslämningar	Johansson 2007:44

Nr	Typ	RAÄ nr	Plats	Resultat	Referens
26	FU	Rappestad 15:2 och 17	Fålåsa 5:8	Stensättning (1), boplatsläm-ningar, ä jää	Helander C 2010:4
27	SU	Del av Rappestad 15:2,17	Fålåsa 5:8	Huslämning (1), brandgrav (2), ä jää	Helander A 2010
28	AK	Vikingstad 232 m fl	Vikingstads samhälle	Inga fornlämningar	Gruber 2005:42
29	FU	Intill Rappestad 15:1	Bankeberg 8:1, 1:34	Inga fornlämningar	Nydolf 1995:16
30	SU	Vikingstad 70:2	Bankeberg 1:1 2	Stensättning (3), boplatsläm-ningar (3)	Nilsson C 1974b
31	SU	Rappestad 32	Fågelberg 1:1	Huslämning (2), stensträngs-system	Hedman 1977
32	AK	Rappestad 15:1, 71	Storhagsgatan - Barr-skogsv.	Inga fornlämningar	Wigren 1983
33	SU	Rappestad 19	Fålåsa 13:1	Stensättning (2), brandgrop (1)	Lindahl 1962
34	SU	Del av Rappestad 15:1	Bankeberg 5:41, 11:139	Stensättning (2)	Lindahl 1959
35	SU	Del av Rappestad 15:1	Bankeberg 11:139	Hög (1)	Olsson 1945
36	AU1	Vikingstad 4:1, 195, 232	Vikingstad - Malmslätt	Boplatslägen (2)	Helander A 2009:8 (PM)

Östergötlands museum har utfört en arkeologisk förstudie i ett område beläget i och kring Vikingstads samhälle. Området ligger ca 1 mil VSV om Linköping, inom Rappestad och Vikingstad socknar i Linköpings kommun. Arbetet föranleds av kommunens arbete med en fördjupad översiktsplan för Vikingstad.

Förstudieområdet berör ett stationssamhälle med omgivning, innehållande fornlämningsmiljöer från främst yngre bronsålder och järnålder.

Sett ur kulturmiljösynpunkt är två mindre områden särskilt känsliga för nyexploatering. Dessa utgörs av den delvis sammanhängande fornlämningsmiljön vid Ekbacken – Ånestad och det omfattande gravfältet RAÄ 15:1 i Rappestads socken.

ISSN 1403-9273 Rapport 2011:25